

több ízben (néhányat 5-ször!) megújítottak. Néhány esetben a kemencét védő tetőszerkezet nyomait is meg tudtuk figyelni. Számos épület és ház is napvilágra került. A kisebb-nagyobb épületek 2, 4 vagy 6 tartócölöpös szerkezetűek voltak. Többnyire ÉK-i sarkukban volt kőből rótt vagy agyagból épített, illetve falba vájt kemence, tűzhely. Az 56. sz. lelőhely egyik épületében megleltük a leégett faszerkezetű fal maradványait. Az épületek jórészt lakóházként funkcionáltak. Egy részükben egy kupacban napvilágra került szövőszéknehezékek a szövés-fonásra, a hálonehezékek a közeli halászatra utaltak. Az egyik gödörből napvilágra került nagy mennyiségű, különböző típusú, ép és töredékes őrlőkő, melyek feltehetően eltérő típusú szemestermények őrlésére szolgáltak.

A feltárt objektumbőség (közel 580!) arra utal, hogy egy, az avar korban kiemelkedő szerepű vaskohászati és települési centrumot tártunk fel több mint 1 km hosszúságban és 25–30 m szélességben. A különböző kohászati és települési objektumok azonban nem egy időben funkcionáltak, ugyanis a kora avar kortól a késő avar korig, legalább 200 éven keresztül megfigyelhetők az itt tevékenykedő emberek nyomai. Erre a korabeli leletanyag és az egymásra ázott objektumok utalnak. Az előzetes vizsgálatok alapján annyit jelenthetünk ki, hogy a településobjektumoknak csak egy része tartozott a kohótelep(ek)hez, más részük rendre felülrétegezte a kohászati jelenségeket. Közeli temetőre, esetleg helyben elhunytakra utalhat 3 avar kori temetkezés az 56. sz. lelőhelyen.

Valószínűleg avar kori lehet két út maradványa. Az egyik É–D-i (58/a lh.), a másik Ny–K-i irányban (58/b lh.) szelte át a nyomvonalat. Az 58/a lelőhely keltezését behatárolja, hogy az út metszett avar kori kohászati objektumot, de az utat is vágta ércpörkölkő. Az út nyomvonalát a II. József kori I. katonai felmérés térképe is rögzíti, tehát ez az út még hosszú évszázadokon át is használatban lehetett. Az 58/b lelőhelyet átszelő út legnagyobb megfigyelt szélessége 7,5 m volt. Két periódusát tudtuk megkülönböztetni. Vágott kohászati objektumokat, de az alatta levő ércpörkölkők hamus, faszenes betöltése az út szintjén is jelentkezett, vagyis az erősen erodálódó domboldalon levő út nem lehetett sokkal későbbi az alatta levő kohászati jelenségeknél. Ráadásul az út felszínén avar korinál fiatalabb leletet nem, de annál több vassalakot találtunk.

A vaskohászati telep közelében, a fent említett vízfolyástól Ny-ra, a kohóteleptől mindössze 400–500 m-re tárta fel a közelmúltban Bárdos Edith a Kárpát-medence eddig ismert egyik legnagyobb avar kori temetőjének egy részletét, mintegy két és félezer sírt. Az ebben a temetőben is sejthető germán (langobard, gepida) népesség jellegzetes pecsételt kerámiája, hatcölöpös háztípusa, valamint bronzból és vasból készült fülkanalas hajtűi és pipereeszközei tűntek fel az általunk jelenleg kutatott kohótelepen is.

Munkatársak: Hornok Péter, Somogyi Krisztina, Varga Sándor régészek; Barta Gábor, Bánhalmi Ildikó, Gyer-

gyádes Tibor, Molnár László, Szőke Gábor, Vajdics István technikusok.

GALLINA ZSOLT

438. Zomba, Felső-Patlan

(Tolna megye) Kö

2005. április 6-i terepbejárásunk során Zomba É-i szélé-től kb. 2 km-re ÉK-re, a Patlani-víz K-i oldalán magasodó széles dombhát teljes szélességében középkori cserepeket gyűjtöttünk, a patakkal párhuzamosan kb. 600 m hosszban. A domb 150 m magas tetején, nagyjából a lelőhely közepével egy vonalban nagy területen, ritkán látható intenzitásban figyeltünk meg középkori templomra utaló téglá- és kőtörmelék, valamint több tucat kiszántott csontvázhhoz tartozó embercsontot. A mélyszántás hihetetlen pusztítást végzett, az építőanyag központjának számító kb. 20×15 m-es helyen a törmelék szinte összefüggően borította a felszínt. A település a középkori Patlan faluval azonosítható, amelynek egyháza a felszínről előkerült S-végű hajkarika alapján korai eredetű lehet.

Munkatárs: B. Kohári Gabriella (KÖH, Pécs).

K. NÉMETH ANDRÁS – ÓDOR JÁNOS GÁBOR

439. Zsennye, Megye eleje-dűlő

(Vas megye) B, Á, Kö

2005. április 5-én helyszíni szemlét végeztem a község ÉNy-i határában. A gutatöttösi határhoz közel, a Zsennyére leágazó műúttól Ny-ra, a Megye eleje nevű dűlőben és attól É-ra, a Cecília (Cicerle) kápolnától D-re található területen két, egymástól nagyjából elkülönülő lelőhelyet lokalizáltunk.

Az egyik a bányatelek É-i részében, közel a kápolnához, egy kis dombocskán található. Árpád-kori és középkori kerámiát gyűjtöttünk. Kiterjedése 100×120 m, iránya É–D.

A másik az előbbtől D-re mintegy 200 m-re, közelebb a Sorok-patakhöz, egy a tájból jobban kiemelkedő, elnyúló, K–Ny-i dombocskán található. Bronzkori kerámiát gyűjtöttünk. A lelőhely igen intenzívnek tűnik, 220×250 m kiterjedésű, K–Ny irányú.

Jelenségeket egyik helyen sem figyeltünk meg.

Munkatárs: Vámos Gábor.

ILON GÁBOR

440. Zsira, Belső két árokköz

(Vas megye) Ró, Kö

2005. október végén–november elején szélerőműpark létesítését megelőző terepbejárást végeztünk a település határában. A leendő 2 sz. erőmű helyén római kori, a 6. sz. erőmű helyén középkori edénytöredékeket gyűjtöttünk. A leletek a soproni Liszt Ferenc Múzeum Régészeti osztályára kerültek.

ILON GÁBOR